

ประมวลเอกสารการนิเทศการศึกษา

ฉบับที่ ๑

จัดทำขึ้นโดย

หน่วยศึกษาในเทศก กรมการฝึกหัดครู
กระทรวงศึกษาธิการ

รวบรวมและแก้ไขใหม่

พ.ศ. ๒๔๕๘

คำนำ

วิชาการศึกษาหรือที่เราเรียกกันว่า “วิชาครู” นั้นเป็น ศาสตร์ ทักษะ
เชิงเคราะห์เข้าไว้ในบรรดาศาสตร์ทั้งหลายในโลกที่ ต้องการการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง
แกไขอยู่เสมอให้สอดคล้อง เพื่อให้ทรงคุณค่าของศาสตร์ โดยแท้จริงได้ การ
ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงย่อมกระทำกันได้ด้วยหลายกตวิธี และการเขียนเอกสาร
ให้อ่านก็เป็นวิธีหนึ่งที่น่าสนใจ เอกสารที่ประมวลไว้ในหนังสือเล่มนี้
ถึงสิ่งต่าง ๆ ในวงการศึกษายุคใหม่ทั้งศึกษานานาชาติ ผู้เรียบเรียงคิดว่าสมควรจะ
เสนอให้ผู้ที่อยู่ในวงการศึกษารวบรวมและพิจารณา ถ้าเห็นว่าดีมีประโยชน์
ก็จะได้นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่อาชีพครู ทั้งส่วนตัวและส่วนรวม เอกสาร
เหล่านี้ความจริงได้พิมพ์ออกแจกจ่ายไปยัง โรงเรียนฝึกหัดครูและโรงเรียนมัธยม
ศึกษาในสังกัดกรมวิสามัญศึกษาครั้งหนึ่งแล้ว ทั้งนี้โดยความเห็นชอบของทาง
ราชการเจ้าสังกัด แต่ปรากฏว่าความต้องการจากแห่งต่าง ๆ ทั้งทางราชการ
และส่วนตัวยังมีมาก จึงได้แก้ไขและรวบรวมขึ้นเป็นเล่มใหม่ให้กระจัดกระจาย
จริงอยู่เรื่องราวในเอกสารเป็นเรื่องราวที่คัดัดแปลงเรียบเรียง มาจาก หนังสือ
วิชาการศึกษาดังประเทศ(สหรัฐอเมริกา) บ้าง คัดแปลงเรียบเรียงจากประสพ
การณ์ของผู้ที่ได้ไปเรียนวิชาการศึกษาในต่างประเทศ (สหรัฐอเมริกา) บ้าง จึง
อาจเป็นเครื่องชวนให้ท่านผู้อ่านคิดสงสัยว่า ก็เมื่อเป็นเรื่องของเขา จะให้เขา
มาใช้กับของเราจะเป็นการถูกต้องหรือ จึงใคร่จะขอแจ้งว่า อาหารที่รับ
อย่างหนึ่งนั้น ท่านจะเรียกมันว่า ชีสทอดก็ตาม กุนเชียงก็ตาม หรือไส้กรอก

กับกับปลาแนมก็ตาม เนื้อแท้ที่ทรงสรรพคุณในอาหารวิธยาอย่างเดียวกัน
จะมั่วว่าอย่างไร ทำจากไหน มันไม่สำคัญมิใช่หรือ

หน่วยศึกษานิตศกมหน้าที่จะต้องแสดง ความชอบคุณไว้ ณ ที่นออย่าง
น้อย ๓ ครั้ง ครั้งหนึ่งคือขอบคุณศึกษานิตศก ผู้ได้เรียบเรียงเอกสารต่าง ๆ
จนเป็นวิทยาทาน ครั้งที่สองคือขอบคุณกรมการฝึกหัดครู ที่ให้อนุญาตในการ
เผยแพร่วิทยาทาน ครั้งสุดท้ายคือจะขอบคุณท่านผู้อ่าน ถ้าได้กรุณาชักชวน
ข้อบกพร่องผิดพลาดอันน้อยอยู่ในบรรณวิสัย

หน่วยศึกษานิตศก

กรมการฝึกหัดครู

พฤษภาคม ๒๔๕๘

วิธีสอนอ่านเบื้องต้น

โดย

นายก่อก ลวลัดพาณิชย์

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมวิสามัญศึกษา

พิมพ์แจกโรงเรียนฝึกหัดครู

ของกรมวิสามัญศึกษา

เอกสารการนิเทศการศึกษา

๑๐ พฤศจิกายน ๒๔๕๖

คำนำ

การสอนอ่าน เป็นงานซึ่งครูในโรงเรียนประถมศึกษาจะต้องเข้าใจได้
เป็นพิเศษเพราะการอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญที่สุดของเด็กในการแสวงหาความรู้
อื่นๆ อีกอย่างหนึ่ง ผู้ปกครองนักเรียนก็มักจะวัดความสามารถของครู โดย
เอาความสามารถในการสอนอ่านมาเป็นเกณฑ์ในการวัด

โรงเรียนหลายแห่งได้ตั้งมือทอดสอนอ่านตามแบบมาตรฐาน และได้มี
ผู้เขียนแนะนำวิธีสอนอ่านตามแบบนั้นหลายท่าน คำแนะนำเหล่านั้นเป็นของดี คือ
สามารถช่วยให้ครูสอนตามแบบมาตรฐานได้ถูกต้อง แต่ครูทิด หรือนักเรียนครู
ทิดจำเป็นต้องเรียนวิธีสอนไว้หลาย ๆ วิธี เพื่อจะได้ใช้ในเหตุการณ์ต่าง ๆ กัน
เอกสารฉบับนี้ผมจึงแตกต่างไปบ้าง แต่จุดประสงค์ส่วนใหญ่เหมือนกัน
กล่าวคือ ให้เริ่มสอนอ่านแก่เด็กโดยให้หัดอ่านเป็นประโยคและคำ

เรื่องการสอนอ่านเป็นเรื่องใหญ่ ผู้เขียนกำลังเขียนหนังสือ ซึ่งกว่า
จะพิมพ์เป็นเล่มได้คงกินเวลานาน เพื่อให้ให้นักเรียนครูได้รับความรู้เพิ่มเติม
ไปจากหนังสือหรือคำแนะนำ ซึ่งมีอยู่ในเวลานี้ ผู้เขียนจึงได้ตัดตอนสำคัญใน
หนังสือที่กำลังเขียนอยู่ มาพิมพ์เป็นเอกสารแจกเสียก่อน เอกสารการนิเทศ
การศึกษาฉบับที่ ๓ เป็นบทที่ ๒ ของหนังสือ และใจความในเอกสารฉบับนี้เป็น
บทที่ ๖ และ ๗ ของหนังสือเล่มเดียวกัน.

นายก้อ สวัสดิ์พานิชย์

หน่วยศึกษานิเทศก์

กรมวิสามัญศึกษา.

ตอนที่ ๑

การเริ่มสอนอ่านในชั้นประถม ๑

การเริ่มสอนอ่านและการเตรียมเด็กควรจะเป็นของคู่กัน กล่าวคือเด็กควรจะได้พบปะตัวอักษรและคำพูดง่าย ๆ ตั้งแต่ชั้นเตรียมตัว แต่ครูไม่พยายามเคี่ยวเข็ญให้เด็กอ่านหนังสือเป็นตาเป็นต้น เด็กจะหัดอ่านไปตามความสบายของตน เด็กที่เจริญเติบโตมากจะได้เริ่มอ่านก่อนเด็กที่เจริญเติบโตน้อยกว่า

ตามวิธีสอนที่กล่าวในหนังสือนี้ ขอชักชวนว่าควรจะเริ่มสอนโดยให้เด็กอ่านเป็นประโยคและคำ ครูไม่ควรสอน ก. ข. ให้เด็กก่อน ตัวอักษรแต่ละตัวไม่มีความสำคัญ ความสำคัญอยู่ที่คำพูดซึ่งเด็กใช้อยู่เสมอ

การจัดชั้น

การจัดชั้นเป็นสิ่งสำคัญ ถ้าจะสอนให้ได้ผลดี ในห้องเรียนควรมีเครื่องใช้ไม้สอยที่เหมาะสม ห้องเรียนควรจะมีกว้างขวางพอให้โต๊ะเรียนของเด็กอย่างหลวม ๆ และให้มีที่วางหนังสือมากพอที่จะให้เด็กนั่งตอมวงฟังครูพูด นอกจากนั้นควรมีที่ว่างสำหรับเดินและทำงานอื่น ๆ ด้วย ในห้องเรียนควรมีโต๊ะเรียนขนาดพอเหมาะกับตัวเด็ก เก้าอี้ควรจะให้เหมาะกับส่วนสูงของเด็กโต๊ะและเก้าอี้ทำด้วยไม้ชนิดเบา ให้เด็กลากหรือช่วยกันยกได้ง่าย การจัดโต๊ะไม่จำเป็นต้องจัดเป็นแถว เวลาดำเนินงานด้วยกันเป็นพวก เด็กอาจจะหันโต๊ะของตนเข้าหากัน รวมเป็นพวกหนึ่ง เวลาดำเนินงานในชั้นเด็กอาจจะลากโต๊ะมาต่อกันเป็นรูปครึ่งวงกลม การจัดโต๊ะควรพยายามเปลี่ยนแปลงให้เหมาะแก่งานของเด็ก ในห้องเรียนควรมีโต๊ะเดี่ยว ๆ ตั้งไว้ที่มุมห้อง สำหรับแสดงหนังสือต่างๆ

สำหรับชั้น ครูเขาหนังสือรูปภาพต่าง ๆ มาวางให้เด็กดูบนโต๊ะหนึ่งทีละหลาย ๆ เล่ม
 ใก้ ๆ กับโต๊ะเป็นทึบหนังสืออ่านของโรงเรียน ทึบทำเป็นทึบ ดังหนังสือ
 ให้ได้ระเบียบ กระดาษที่ใช้ในการเขียนรูปควรจะมีไว้ให้ด้วย เครื่องมือ
 ในการเขียนรูป เช่น ดินสอ พู่กัน และสีต่าง ๆ โรงเรียนควรจะมีจัดหาให้ และ
 เก็บไว้ให้เป็นทึบ

กระดานดำของห้องควรจะเป็นกระดานขนาดใหญ่ ค่อยยาวเท่าฝาห้องของ
 ด้านที่ไม่เห็นต่าง กระดานด้านเป็นกระดานของเด็ก ฉะนั้นควรคิดให้เพียงพอให้
 เด็กเขียนได้โดยสะดวก ส่วนกระดานของครูก็ดไว้หน้าห้องต่างหาก ควรจะมี
 ให้สูง เพื่อครูจะเขียนได้ง่าย และเด็กจะดูได้โดยไม่บังกัน

เครื่องอุปกรณอื่น ๆ ของโรงเรียนก็มีเช่น บ้ายประกาศทำเป็นกรอบไว้
 ข้างในกรด้วยไม้อัดหรือกระดาษแข็งชนิดหนา บ้ายประกาศนี้ ครูเขียนประกาศ
 ของห้องด้วยอักษรโต ๆ บิดไว้ให้เด็กอ่าน ประกาศของชั้นแต่ละได้ความดี ประ
 กาศเหล่านี้เป็นเรื่องทึบและเด็กได้ตกลงกันมาก่อน และเด็กเข้าใจทุกคนแล้ว
 เช่น ครูแบ่งหน้าที่ให้ทำงานในชั้นสำหรับวันรุ่งขึ้น ใครอาสาทำอะไร ครูก็
 เขียนบิตประกาศไว้ เช่น “แดงเก็บเศษกระดาษ” “สุมาถ์เอาทึบ” เป็นต้น
 บ้ายประกาศอีกอันหนึ่งเป็นบัญชีเรียกชื่อของนักเรียน ครูทำเป็นช่อง ๆ สำหรับให้
 นักเรียนเอาชื่อของตนเสียบลงไปเข้าที่ ใครมาเรียน ก็ไปหยิบเอาบ้ายชื่อของ
 คนที่ครูวางไว้บนโต๊ะไปเสียบบนบ้าย ส่วนต่างของบ้ายประกาศนี้ อาจจะมี
 แสดงชื่อของนักเรียนที่ไม่มา ครูเอาชื่อของนักเรียนที่ไม่มาไปบิตไว้ให้เด็กหัด
 อ่านว่าใครไม่มาบ้าง โดยมากเด็กจะเดาเอา เพราะยังอ่านไม่ออก แต่การฝึก

ชนิดนี้ช่วยให้เด็กรู้จักสนใจต่อการใช้ตัวหนังสือ คือไปได้จะพยายามอ่านชื่อ
ของเพื่อน และจะอ่านได้โดยไม่ยาก

นอกจากป้ายประกาศใหญ่ ๆ แล้ว ครูควรจะทำฉลากขนาดเล็กปิดไว้ตาม
สิ่งของต่าง ๆ ฉลากนี้ต้องเขียนตัวโต ๆ และชัดเจน เช่น เขียนคำว่า “ประตู”
ปิดไว้ที่ประตู “โต๊ะหนังสือ” ปิดไว้ที่โต๊ะหนังสือ เป็นต้น เด็กจะได้พบและ
ได้หัดอ่านคำเหล่านี้ไปทุกวัน คือไปก็จะจำได้เอง

อุปกรณ์การเรียนอันมีค่ามาก โรงเรียนควรจะมีกระถางขนาดเล็กปลูก
ดอกไม้ ดอกไม้ที่ปลูกง่าย ๆ มีขนาดเล็ก ข้อสำคัญอย่าเลือกชนิดที่ต้นโตเกินไป
ดอกเหี่ยว หรือดอกหงอนไก่ เห็นจะเหมาะสมกับการปลูกในห้องเรียน ถ้าเป็น
ไปได้ ควรจะมีอ่างเลี้ยงปลา ใส่น้ำสะอาด หรือปลาตัวเล็ก ๆ ชนิดอื่นก็ได้
ดอกไม้และปลาเป็นสมบัติของชั้น เด็กทุกคนต้องช่วยกันรักษา ครูแบ่งเป็นเวร
ถึงเวรใคร ก็เอาช้อนกเรียนมาจับใบป้ายประกาศ เช่น “ต้นไม้ชนิดดอกไม้”
“ส้มสวยเลี้ยงปลา” เป็นต้น ป้ายประกาศนี้ช่วยให้เด็กเรียนหัดอ่านได้อย่างดี
เพราะก่อนประกาศ ครูจะต้องอ่านให้นักเรียนฟังเสียก่อน อ่านแล้วให้เด็กอ่าน
ตามทุกคน เมื่อเห็นว่าเด็กได้ฝึกหัดพอประมาณ ครูต้องเก็บป้าย เขียนคำประ-
ภาศลงบนกระดานดำแทน เด็กเป็นส่วนใหญ่จะจำได้ บทเรียนทำนองนี้ อย่า
หัดกันเฉพาะจริงเอาจึงเกินไป ทำให้เป็นเล่นไปในตัว เมื่อเด็กสนุกสนานและเจริญ
เติบโตพอจะเรียนได้ เด็กจะเรียนโดยไม่ยากนัก

ชักจูงให้เด็กสนใจในการอ่าน

การอ่านต้องอาศัยหนังสือ แต่ก่อนอื่น ครูต้องแนะนำให้เด็กรู้จักกับตัวหนังสือ

ด้อยและการอ่านเดี่ยวก่อน การแนะนำครูต้องทำ เพราะเป็นเครื่องกระตุ้นเตือนให้
เด็กอยากอ่านหนังสือได้ เวลาครูเขียนคำตั้งลงบนกระดาน ครูอ่านให้นักเรียน
ฟังฯ ๆ ซึ่งใคร่ควหนังสือให้ด้วย บอกว่าครูอ่านจากตัวหนังสือ ไม่ใช่จำมา
จากท่อน

เวลาเล่นทนกับเด็กในชั้น เด็กเล่าเรื่องของคน ครูช่วยเด็กแต่งเรื่องให้
เป็นประโยคสั้น ๆ เขียนลงบนกระดานคำให้ชัดเจน อ่านให้เด็กดู และอธิบาย
ให้เด็กฟังว่า เวลาเราพูดกัน ครูเขียนเป็นตัวหนังสือได้ และเมื่อเขียนลงแล้ว
ครูอ่านออกมาเป็นคำพูดได้อย่างเต็ม ย้ำให้เด็กเข้าใจในแง่ที่ว่า ตัวหนังสือเป็น
อักษรที่ใช้แทนความคิด เวลาอ่านออกมา จะได้ใจความเป็นเรื่องราว หรือ
เป็นความคิดอย่างหนึ่ง

การอ่านป้ายประกาศให้เด็กฟัง ก็ช่วยให้เด็กอยากอ่านหนังสือได้มาก
ครูอ่านแล้วชี้แจงถึงความหมายของป้ายประกาศ ครูแนะนำให้เด็กดูฉลากที่ปิดตาม
ประตู หรือโต๊ะหนังสือ บอกให้เด็กทราบว่าคือโต๊ะ เวลาเขียนลงเป็นตัวอักษร
เขาเขียนอย่างนั้น ฉะนั้น อักษรเหล่านี้จึงแทนความจริงของโต๊ะอีกทีหนึ่ง ว่า
ครูต้องยกฉลากไปปิดไว้ที่กระดานคำให้เด็กอ่านฉลากและให้ชื่อของจริงประกอบ
ถ้าเด็กถามถึงป้ายและฉลากต่าง ๆ ครูควรจะต้องว่าเป็นความก้าวหน้าของ
เด็ก ควรจะรีบอ่านให้ฟัง อธิบายให้เข้าใจ และให้เด็กหัดอ่านด้วย บางที
เด็กอาจจะบอกว่าของสิ่งนั้นไม่ฉลากปิด ครูควรจะทำฉลากปิด และเรียกให้
เด็กมาหัดอ่านทุกคน

หนังสือรูปภาพทวางไว้บนโต๊ะ เป็นของโปรดของเด็ก แต่เด็กโดยมาก
รูปภาพ ให้เรียงตามลำดับยังไม่เป็น และเบ็ดหน้าหนังสือยังไม่ถูกวิธี เด็ก

ภาพต่าง ๆ ในหนังสือ ควรจะให้ชัดเจน ถ้าเป็นภาพสิ่งของใด หนังสือ
รูปภาพชนคน น่าจะมีใครคิดทำขึ้น คือเขียนภาพคัดลอกมาเป็นเรื่องราวทละหน้า
มตัวหนังสือประกอบแต่เพียงเล็กน้อย ครบเปิดหนังสือให้เด็กดูหน้าแรก ถ้า
เด็กว่ารูปอะไร มีเรื่องราวอย่างไร ครบแล้วให้ฟังด้วย และเด็กให้คิดให้ถูกต้อง
ตามรูป เมื่อเด็กเข้าใจแล้ว พลิกหน้าต่อไปให้เด็กอ่าน เมื่ออ่านจบเรื่อง คร
และให้รู้ว่า เราอ่านจากรูปภาพได้เหมือนกัน เพราะรูปภาพย่อมมีเรื่องมีราว

ต่อไปควรอ่านหนังสือใดภาพให้เด็กฟัง ซึ่งไปด้วยในเวลาอ่าน ให้เด็ก
เข้าใจว่า ตัวหนังสือบนหน้าเป็นเรื่องราวได้ การที่ต้องแนะนำให้เด็กรู้ด้วยว่า การ
อ่านหนังสือเขาอ่านจากซ้ายไปขวา อ่าง ๆ ก็ให้เด็กเป็นคนรู้ ว่าเป็นคนอ่าน
เด็กหัดชมบอย ๆ ก็จะเกิดความเข้าใจในเรื่องการอ่านจากซ้ายไปขวา ถ้าการทำ
ให้เด็กสนใจต่อหนังสือได้ ไม่นานนักเด็กจะหยิบหนังสือมาอ่านด้วยความสมัคร
ใจ เด็กอ่านหนังสือไม่ออกก็จริง แต่เด็กก็เข้าใจถึงความคิดอ่านที่เกี่ยวกับการ
อ่านได้อย่างดี

เมื่อเด็กแสดงตนว่าพร้อมที่จะอ่านได้แล้ว ครูก็เริ่มต้นได้ บทเรียนของ
การอ่านบทแรก ไม่ใช่การเรียนจากหนังสือ ก่อนจะอ่านหนังสือ เด็กควรจะ
รู้จักคำมากพอควรเสียก่อน การสอนให้เด็กรู้จักถ้อยคำเริ่มมาจากการอ่านป้าย

และฉลาดต่าง ๆ แผนภูมิเป็นสิ่งที่หนึ่งซึ่งครูจะใช้สอนอ่านได้ผลดีมาก ต่อไป
จะกล่าวถึงวิธีทำแผนภูมิ วิธีใช้แผนภูมิในการสอนอ่านอย่างละเอียด

แผนภูมิสำหรับสอนอ่าน เป็นอุปกรณ์ที่ครูทำขึ้นใช้เอง การใช้ของ
ถ้าเรารูปไม่ค่อยได้ผลดี เพราะเรื่องที่อยู่ในวัตถุถ้าเรารูปเป็นเรื่องกลาย ๆ ไม่
เกี่ยวกับเด็กในชั้นที่สอนอยู่โดยเฉพาะ ถ้าครูทำตัวเอง ครูจะตำราฉบับที่
เรื่องของตัวเองได้ถูกต้อง เด็กจะเกิดความฉงน เพราะได้อ่านเรื่องของคน
เด็กจะหัดอ่านได้ง่าย เพราะคนเคยชินกับเรื่องที่เขียนในแผนภูมิ

วิธีทำแผนภูมิสำหรับสอนอ่าน

วิธีทำแผนภูมิแยกออกเป็นขั้น ๆ ดังนี้

๑. วัตถุที่ใช้ วัตถุสำคัญที่ใช้ คือกระดาษ กระดาษหยาบ ๆ เช่น
กระดาษหนังสือพิมพ์ก็ได้ แต่อย่าให้สีฉูดฉาดเกินไป เนื้อกระดาษไม่ควรจะ
บางเกินไป เพราะจะต้องใช้มาก ทั้งเด็กและครูจะต้องจับต้องพลิกผันหลาย
หน ถ้าใช้กระดาษบาง แผนภูมิอาจจะยับและขาดได้ง่าย หน้ากระดาษควร
จะโตเท่ากับหน้าหนังสือพิมพ์ขนาดใหญ่ที่ไม่ได้พับ ที่ต้องการใหญ่ก็เพราะครู
จะต้องเขียนหนังสือตัวโต ๆ เพื่อให้เด็กเห็นได้ชัดเจน

ตัวหนังสือที่เขียน ควรจะเขียนด้วยปากกาพิเศษ ซึ่งเขียนเส้นหนา ๆ ได้
ในสหรัฐอเมริกาปากกาหมึกซึมพิเศษสำหรับเขียนแผนภูมิ สำหรับเมืองไทย
ครูอาจจะใช้ปากกาสีน้ำเงินเข้มก็ได้ แต่การใช้ปากกาสีน้ำเงินพิเศษ
ผู้ที่ไม่ชำนาญในการใช้จะเขียนไม่ได้ ถ้าหาปากกาหรือปากกาสีน้ำเงินไม่ได้ ครู
ควรจะใช้สีแท่งใด ๆ เพื่อให้เส้นหนา สีที่เขียนควรจะเป็นสีดำ

ถ้าครูใช้ปากกาหรือปากกาสีน้ำเงินหมึกที่ควรจะเป็นหมึกก่อนเขียนหมึกบนพื้น

ไม่ลบได้ง่าย ๆ นอกจากยังมีตัวสันโท เวตาเขียนเป็นเส้นโต ๆ เด็กจะเห็นได้ชัด

๒. การจัดหน้ากระดาษ การเขียนแผนภูมิ ครูควรเว้นที่ว่างหัวกระดาษประมาณ ๓ นิ้วฟุต เพื่อจะได้ติดกับกระดาษได้สะดวก ช่องว่างด้านข้างควรเว้นกว้างประมาณ ๑ นิ้วฟุตเป็นอย่างน้อย ช่องว่างด้านล่างควรเว้นกว้างประมาณ ๒ นิ้วฟุต เพื่อจะเว้นที่ว่างให้ ครูอาจจะขีดเส้นเบา ๆ กันไว้เสียก่อนก็ได้

การเขียนแผนภูมิ ควรจะเขียนให้ตรง และมีบรรทัดสม่ำเสมอ ครูขีดเส้นบรรทัดด้วยดินสอที่เหลาแหลม ๆ บรรทัดควรเว้นห่างกันประมาณหนึ่งครึ่งหรือสองนิ้ว ถ้าเด็กเล็กมาก ควรจะใช้บรรทัดขนาด ๒ นิ้ว ตัวหนังสือโต เด็กจะเห็นได้ง่าย ๆ การขีดเส้นควรจะให้เท่ากันทุกบรรทัดไป

๓. การเขียนแผนภูมิ ตามธรรมชาติเราเขียนหนังสือไทยติดกันไปโดยไม่เว้นช่องว่างระหว่างคำ แต่เด็กที่เริ่มเรียนหนังสือใหม่ ๆ จะไม่รู้จักแยกคำออกจากกัน ฉะนั้น ครูควรเขียนคำแยกกันในขั้นแรก เว้นช่องไฟระหว่างคำประมาณหนึ่งช่วงตัวอักษร หรือมากกว่านั้น ช่องว่างระหว่างคำนั้น อยู่ในวินิจฉัยของครูเอง ถ้าเด็กรู้จักว่าเป็นคนละคำขนาดไหน ก็ควรเว้นช่องว่างระหว่างคำให้มากเท่านั้น

การเขียนตัวอักษร ควรจะเขียนตัวตรง ส่วนกว้างให้สัมพันธ์กับส่วนสูง เขียนอักษรทุกตัวให้ชัดเจน หัวของตัวอักษรควรจะมีจุดให้เห็นชัดเจน การวางวรรณยุกต์และสระต่าง ๆ ควรจะวางให้ถูกที่ ข้อสำคัญครูควรเขียนตัวอักษรให้เหมือนกันให้มากที่สุด คำเดียวกันที่อยู่คนละแห่ง ควรจะเขียนให้เหมือนกัน

การจัดแผนภูมิให้ดูโปร่งสดอย่าง เป็นศิลปะส่วนตัวของครู ครูบางคน
เห็นช่องว่างคานบนมาก ๆ เพื่อเขียนภาพประกอบ หรือหาภาพจากหนังสือพิมพ์
มาติด แผนภูมิที่ภาพประกอบย่อมเป็นที่สนใจของเด็ก ถ้าครูทำได้ ครูควร
จะทำเป็นอย่างยิ่ง แต่ข้อใหญ่ใจความอยู่ที่ว่าเขียนแผนภูมิให้เห็นชัดเจนที่สุด

วิธีเรียงใจความของแผนภูมิ

แผนภูมิที่ใช้ในการฝึกอ่านนั้น ไม่ใช่ครูนักขึ้นมาแล้วเขียนให้เด็กอ่านเลย
เด็กจะต้องมีส่วนได้รู้ ได้เห็นตั้งแต่เริ่มทำ เรื่องที่เขียนต้องเป็นเรื่องของเด็ก คือ
เด็กเป็นคนบอกให้ครูเขียน ขอยกตัวอย่างการเรียงข้อความให้ฟังโดยย่อๆ ดังนี้

วันหนึ่ง ครูเอาระถางได้ดินมาต่งในห้องเรียน ครูบอกนักเรียนว่าจะ
ปลูกหอมในกระถางนั้น เวลาปลูกนักเรียนมารวมกันทุกคน ครูทำดินให้วันดี
แล้วเอาหัวหอมฝังลงในดินสามหัว วันระยะห่างกันพอควร เติบโตแล้วครูขอให้
เด็กคนหนึ่งเอาน้ำมารด เด็กรดน้ำเสร็จครูก็กเก็บกระถางไปต่งให้ได้รับแสงแดด
วันต่อมาครูให้เด็กเปลี่ยนเวรรดน้ำจนหอมที่ตะคน เด็กจะเฝ้าการปลูกกัน
หอมของชั้นด้วยความสนใจ วันหนึ่งเด็กชายพรวมาโรงเรียนแต่เช้า เห็นใบหอม
งอกขึ้นมายาว เด็กชายพรวดีใจมาก รีบเก็บเรื่องไปเล่าให้ครูฟัง

เมื่อเด็กมานั่งล้อมวงคุยกันในตอนเช้า ครูขอให้เด็กชายพรวเล่าเรื่องให้
คนอื่นฟัง

เด็กชายพรวลุกขึ้นยืนเล่าเรื่อง “ผมเห็นใบหอมงอกเมื่อเช้านี้ครับ”

ครู “ดีมาก พรว ใบหอมของเรางอกแล้ว” ครูหันไปถามเด็กอื่นๆ

ต่อไป

“ใครจะตอบครูได้บ้างว่า ทำไมใบหอมจึงงอก ”

เด็กแย้งกันตอบ “ เพราะมีคนรดน้ำ ” “ เพราะคุณครูเอาหัวหอมมาปลูก ” “ เพราะหอมโตแล้ว ” ฯลฯ

ครู “ ถูกแล้ว ใบหอมงอกได้เพราะครูและพวกเธอช่วยกันปลูก พวกเธอเป็นคนดีมาก ช่วยครูรดน้ำจนใบหอมงอก ใครจำได้บ้างว่า วิธีปลูกหอมเราทำกันอย่างไร ”

เด็ก “ คุณครูเอาหัวหอมฝังลงในดิน แล้วรดน้ำ ”

ครู “ ถูกแล้ว นักเรียนเห็นว่าการปลูกหอมเป็นของสนุกไหม ? ”

เด็กหลายคน “ สนุก ”

ครู “ เราต้องเขียนเรื่องหอมของเราจะดีไหม ? ”

นักเรียน “ ดีค่ะ ” “ ดีครับ ”

ครู “ ไหนใครจะช่วยบอกให้ครูเขียนได้บ้าง ” นักเรียนยกมือ ครูชี้ให้เด็กหญิงสุดาตอบ

เด็กหญิงสุดา “ คุณครูปลูกหอมค่ะ ”

ครู “ ชอบใจ สุดา ใครมีอะไรจะบอกครูอีก ” เด็กยกมือ ครูชี้เด็กชายพด

พด “ ผมรดน้ำต้นหอมครับ ”

ครู “ ถูกของเชอ พด ครูไม่ได้ปลูกหอมคนเดียว ครูเป็นคนเอาหัวหอมฝังลงในดินเฉย ๆ นักเรียนเป็นคนช่วยครูรดน้ำ ครูไม่ได้ทำงานคนเดียวถูกไหม ? ”

นักเรียน “ถูกค่ะ” “ถูกครับ”

ครู “เพราะฉะนั้นที่สุดถามว่า ครูปลุกหอมนี้ยังไม่ถูกหมดทีเดียว แต่ครูชอบคำพูดของสุดามาก สุดา เธอจะแก้ไขคำพูดของเธอให้ดีขึ้นได้ไหม?”

สุดา “คุณครูกับนักเรียนปลุกหอมค่ะ”

ครู “ครูกับนักเรียนมีหลายคน ควรจะใช้คำว่าเราในทันที เธอชอบคำพูดว่า เราปลุกหอมไหม สุดา”

สุดา “ชอบค่ะ”

ครู “ชอบใจมาก สุดา” ครูเขียนประโยค “เราปลุกหอม” ลงบนกระดานดำ อ่านให้ฟัง แล้วถาม “นักเรียนชอบคำพูดนี้ไหม”

นักเรียน “ชอบครับ” “ชอบค่ะ”

ครู “ใครมีอะไรจะบอกให้ครูเขียนอีก” เด็กยกมือ ครูชี้เด็กหญิงสุดา

สุดา “เด็กชายพล ดิฉัน และคนอื่นช่วยกันรดน้ำค่ะ”

ครู “ดีมาก สุดา เธอและคนอื่นช่วยกันรดน้ำ พวกเราหลายคนช่วยกันรดน้ำใช่ไหม?”

นักเรียน “ใช่ครับ” “ใช่ค่ะ”

ครู “ไหนใครจะช่วยครูเขียนคำพูดนี้ได้บ้าง”

เด็กชายพร “พวกเราช่วยกันรดน้ำ ครับ”

ครู “แหม ครูชอบประโยคของพรจริง คนอื่นชอบไหม” นักเรียนแสดงความเห็นชอบทุกคน ครูเขียนประโยค “พวกเราช่วยกันรดน้ำ” ลงบน

กระดาน ครูอ่านให้นักเรียนฟัง

ครู “ใครอ่านคำพูดบนกระดานได้บ้าง” นักเรียนยกมือแย่งกันจะอ่าน ครูให้นักเรียนอ่านสองสามคน ถ้าอ่านผิดครูแก้ไข เวลาอ่านครูให้เด็กขยับปากด้วย ควรจะให้เด็กอ่านประโยคบนลงมาถึงประโยคต่างว่า “เราปลูกหอม พวกเราช่วยกันรดน้ำ” คัดต่อกัน

ครู “ใครมีอะไรจะเขียนอีก”

เด็กหญิงกฤษณา “นักเรียนรดน้ำหลายคน ค่ะ”

ครู “เธอพูดถูก กฤษณา พวกเรารดน้ำหลายคน และรดอยู่หลายวัน ใช่ไหม” กฤษณาพยักหน้า ครูแนะนำต่อไปว่า “เรารดน้ำหลายวัน ใบหอมจึงงอก ไหนใครต้องบอกคำพูดนี้ๆ ให้ครูเขียนที”

เด็กหญิงส้มศรี “ใบหอมงอกหลายวัน ค่ะ”

ครู “เธอตั้งใจจะพูดว่า หลายวันต่อมาใบหอมจึงงอก ใช่ไหมส้มศรี”
ส้มศรี “ใช่ค่ะ”

ครู “ส้มศรีเธอบอกว่า หลายวันต่อมาใบหอมจึงงอก พวกเราชอบคำพูดนี้ไหม” นักเรียนแสดงความเห็นชอบ ครูเขียนประโยค “หลายวันต่อมาใบหอมจึงงอก” ลงใต้ประโยคที่สอง ครูอ่านให้นักเรียนฟัง ให้นักเรียนหัดอ่านอีก

ครู “ใครมีอะไรจะเขียนอีก”

เด็กชายพร “ผมเห็นใบหอมงอกครับ”

ครู “ถูกแล้ว ถ้าเราเขียนลงบนกระดานว่า ‘ผมเห็นใบหอมงอก’

คนอื่นมาอ่าน เขาจะไม่ว่าพรเป็นคนเห็น เราควรจะเขียนว่าอย่างไร”
เด็กหญิงล้มจิต “เด็กชายพร เห็นใบหอมงอกค่ะ”

ครู “ใครชอบคำพูดของล้มจิตบ้าง” นักเรียนยกมือ ครูเขียนประโยค
หนึ่งบนกระดานอ่านให้เด็กฟัง ให้เด็กหัดอ่านทีละคน

ครู “เรื่องของเรจบแล้วใช่ไหม หรือใครอยากจะเขียนอะไรอีก”

นักเรียนส่วนมากมักจะทำตามทีครูนะ เมื่อครูเห็นว่าเรื่องจบแล้ว นัก
เรียนมักจะไม่อยากต่อ เป็นอันว่าเรื่องจบแล้ว

ครู “ใครชอบเรื่องของเรบ้าง” เด็กยกมือทุกคน

ครู “ใครอยากอ่านเรื่องนบ้าง” นักเรียนยกมือ ครูให้นักเรียนผลัด
กันอ่านทีละคน ถ้าให้อ่านจนจบเรื่อง จะกินเวลานานเกินไป ครูอาจจะให้
นักเรียนอ่านทีละประโยคก็ได้ เมื่อเห็นว่าเด็กจับใจความของเรื่องได้แล้ว ครู
บอกว่าจะเขียนเรื่องหนึ่งลงบนกระดาน ให้นักเรียนอ่านในวันต่อไป ครูเอากะดาษ
เขียนแผนภูมิออกมากางบนโต๊ะ ให้เด็กช่วยกันจับมุมกระดาน ครูตักดิน และ
ลอกประโยคทั้งสี่ลงบนแผ่นกระดานดังนี้

เรา ปลูก หอม

พวก เรา ช่วย กัน รด น้ำ

หลาย วัน ต่อ มา ใบ หอม จึง งอก

เด็ก ชาย พร เห็น ใบ หอม งอก

ครูทำแผนภูมิเป็นสองแผ่น เพื่อใช้ในการสอน การสอนอ่านจากแผน
ภูมิจะกล่าวโดยละเอียดในตอนต่อไป

แผนภูมิที่หาขึ้น เป็นของทีเด็กและครูช่วยกันทำ เด็กจะสนใจและอยาก

อ่านเรื่องในแผนภูมิ ก็อ่านง่าย เพราะเป็นเรื่องที่นักเรียนรู้จักดีหมดทุกคน แต่
แผนภูมิมีหลายชนิด ครูหาโอกาสเขียนได้มากมาย เช่นวันหนึ่งครูบอกนักเรียน
ว่า จะพาเด็กไปวัดแห่งหนึ่ง ครูต้องซ้อมความเข้าใจกับเด็กเสียก่อนว่า การ
ไปวัดควรจะทำอย่างไร ควรจะประพฤติตัวอย่างไร เมื่อเด็กตอบมา ครูก็ช่วยแนะ
ให้นักเรียนเรียบเรียงเป็นประโยคสั้นๆ สร้างเป็นกฎสำหรับการไปวัด และ
เขียนลงบนแผนภูมิดังนี้

เรา จะ ไป วัด

เรา จะ เดิน เป็น แถว

เรา จะ ไป ดู เจริญ ๆ

เรา จะ ไหว้ พระ

การไปวัด ครูย่อมต้องจุดประสงค์ไว้ว่า เด็กควรจะได้ความรู้อะไร
จากการไปนั้น ฉะนั้น ครูจึงต้องซ้อมความเข้าใจกับเด็กเสียก่อน จุดประสงค์
ของการไปดู อาจเขียนเป็นแผนภูมิได้ ดังนี้

เรา จะ ดู โบสถ์

เรา จะ ดู ศาลา วัด

เรา จะ ดู ถาน วัด

เรา จะ ดู ต้นไม้ ใน วัด

เรา จะ ดู หอ ระฆัง

และเมื่อกลับจากไปวัด ครูทวนความจำของนักเรียน ชักนำให้นักเรียน
เขียนเรื่องสั้น ๆ ของสิ่งที่ได้เห็นมา และเขียนลงในแผนภูมิดังนี้

เรา เห็น ต้นไม้ ใน วัด

ใน วัต มี คัน มะม่วง

คัน มะม่วง มี ลูก

ลูก มะม่วง ยัง ไม่ ลูก

แผนภูมิที่ดีควรจะสั้น อย่างมากควรประกอบด้วยประโยคสั้น ๆ ไม่เกิน
สิบประโยค ถ้ามีเรื่องจะเขียนยาว ครูก็จัดแบ่งเรื่องได้ เช่น เรื่องการไป
ดูวัด แผนภูมิแผ่นหนึ่งว่าด้วยคันไม้ อีกแผ่นหนึ่งว่าด้วยโบสถ์ อีกแผ่นหนึ่งว่า
ด้วยหอระฆัง เป็นต้น ประโยคที่เขียนควรจะไม่ยาวเกินบรรทัด ถ้าประโยค
ยาวเกินไป ครูแต่งเสียใหม่ให้สั้น ถ้าแต่งไม่ได้ก็ให้แยกประโยคเขียนเป็นสอง
บรรทัด และแบ่งประโยคให้ได้ความดี ประโยคแรกควรจะใช้เป็นหัวเรื่อง การ
มีหัวขอเรื่องทำให้เด็กจำเรื่องราวของแผนภูมิได้ชัดเจน อีกอย่างหนึ่ง เด็กมักจะ
จำเรื่องราวได้จากรูปภาพ ถ้าหารูปมาติดบนแผนภูมิได้จะดีมาก ถ้าหารูปเขียน
จากท่อนมาติดครูควรจะวาดติดเอง ครูทบทวนความจำมารถในการวาดรูปจะทำ
ประโยชน์ได้มากในชั้น

การเรียงข้อความเพื่อเขียนแผนภูมิ อาจสรุปได้เป็นใจความสั้น ๆ ดังนี้

๑. ครูจะเขียนเรื่องราวลงบนแผนภูมิก็ต่อเมื่อแน่ใจว่า เด็กทุกคนรู้จัก
และได้ผ่านเรื่องนั้นมาจนเกิดความเข้าใจได้ดีแล้ว

๒. ก่อนจะเขียน ครูควรจะให้เด็กได้ออกความคิดเห็นในการค้นหาเสีย
ก่อน การปรึกษาหารือกันก่อนที่จะเขียนเป็นของจำเป็น

๓. ประโยคที่เขียนลงบนแผนภูมิ ต้องได้รับความเห็นชอบจากเด็กทุกคน
เสียก่อน ถ้ายังไม่เป็นที่พอใจของทุกคน ครูควรจะให้เด็กได้เถียงและ

ออกความเห็นก่อนควรเสียก่อน คราวนี้จะแนะนำได้ แต่ครูไม่ควรเป็นผู้ตัดสิน
ชีวิต เพราะเรื่องที่เขาเขียนเป็นเรื่องของเด็ก

๔. พยายามให้เด็กทุกคนได้ออกความเห็น ครูพยายามซักถามให้ทั่ว
หน้ากัน

๕. เมื่อเขียนเรื่องจบแล้ว ให้เขียนเป็นสองแผ่น

วิธีใช้แผนภูมิในการสอนอ่าน

แผนภูมิที่ครูทำไว้ ควรจะให้เด็กหัดอ่านในวันรุ่งขึ้น ครูเอาแผนภูมิบัตร
บนกระดานดำ ควรจะให้เคยพอให้เด็กขี้ได้ถึงทุกบรรทัด ให้เด็กนั่งต่อมกันเป็น
ครึ่งวงกลม เพื่อไม่ให้บังกัน เด็กที่จะอ่านแผนภูมิ ควรเป็นหมู่เด็ก ๆ จำนวน
ประมาณสิบคน ครึ่งติดกับกระดานดำ แต่ระวังอย่าให้บังเด็ก

ครูเจ้านาเสียก่อนว่า วานนี้เราทำแผนภูมิเรื่องหนึ่ง วานนี้เราจะอ่าน
เรื่องนั้นกัน ครูถามว่าใครจำได้บ้างว่าเรื่องอะไร ให้เด็กตอบและค้นหากับครู
พอเป็นทางเสียก่อน จึงให้หัดอ่าน เพื่อจะได้เห็นภาพชัดเจน ขอยกเอาแผนภูมิ
เรื่องการปลูกหอมมาเป็นตัวอย่างในทันที

ครู “วานนี้เราช่วยกันเขียนเรื่องจนเรื่องหนึ่ง ใครจำได้บ้างว่าเรื่อง
อะไร”

เด็ก “เรื่องการปลูกหอมค่ะ”

ครู “ถูกแล้ว เรื่องการปลูกหอม แต่ใครจำได้แม่นยำ เราเขียนว่า
อย่างไร”

เด็ก “เรื่องเราปลูกหอม ครับ”

ครู “ดีมากพร ใหนเขาสั่งให้ครูดูทว่า บรรทัดใหนอ่านว่า ‘เรา
ปลูกหอม’ ”

เด็กชายพรอออกมา ๕ ครุณะให้๕ จากซ้ายไปขวาจนสุดบรรทัด

ครุ “ใครอ่านบรรทัดต่อไปได้บ้าง”

เด็ก “เราเรตนา สรวิ”

ครุ “เมื่อวานเราเขียนยาวกว่านี้ไม่ใช่หรือ ไหนใครจำได้บ้างว่า เราเขียนว่าอย่างไร”

เด็ก “พวกเราช่วยกันเรตนา ค่ะ”

ครุณะไปบอกไป ๕ จนกระทั่งเด็กอ่านได้ทุกบรรทัด จึงให้เด็กหัดอ่านจนหมดเรื่อง แล้วครุเอาแผนภูมิ๑ ออกแผ่นหนึ่งออกมาวาง ให้เด็กอ่านประโยคหนึ่งของแผนภูมิบนกระดานใหม่ เด็กคนไหนอ่านได้ ครุให้รางวัลโดยให้เด็กเขากรรไกรตัดบรรทัดแรกของแผนภูมิแผ่นที่สอง เมื่อเด็กคิดเสร็จแล้ว ครุบอกให้เด็กเขาบรรทัดที่ตัดออกไปเปรียบเทียบกับบรรทัดบนกระดาน ให้เด็กยกแผ่นของคนปี๒ บรรทัดในกระดานใหม่

ครุทำอย่างนี้เรื่อยไปจนจบบรรทัดสุดท้าย ให้เด็กเอาแผนภูมิที่ตัดวางบนพื้น ครุถาม “ใครขบบรรทัดที่อ่านว่า ‘พวกเราช่วยกันเรตนา’ ได้บ้าง”

เด็กคนหนึ่งไปขบบรรทัดนั้น ครุให้เด็กถือขบบรรทัดเดียวกันจากพื้นไปขบบรรทัดที่อยู่บนกระดาน กระทั่งทวนไปเช่นนี้จนเห็นว่า เด็กอ่านเป็นบรรทัดได้แม่นยำทุกคน จึงให้เด็กหัดอ่านเป็นวลีและคำที่หลัง

ครุให้เด็กขบบรรทัดหนึ่ง ให้เด็กอ่านไปจนจบ ถามเด็กว่า “ไหนเธอชี้ให้ครุคิดว่าตรงไหนของบรรทัดนั้นอ่านว่า ‘พวกเรา’” ครุณะให้เด็กเอามือทั้งสองข้างกั้นเป็นขอบ เพื่อให้เด็กได้เห็นด้วย ถ้าเด็กชุลกให้รางวัลโดยให้เด็กตัดบรรทัดของแผนภูมิแผ่นที่สองตรง “พวกเรา” ออก และนำไปขบบ “พวกเรา” บนกระดาน

ครูทำอย่างนี้ทุกบรรทัด และกรอขี้ใจความก็ให้เด็กลงมาเรื่อยจนแยกออกเป็นคำ ผลสุดท้ายแผนภูมิแผ่นที่สองจะเหลือแต่คำต่างๆ ชาติเป็นท้องถิ่นๆ ครูเลือกคำที่คัดออกให้เด็กไปขีดแผนภูมิบนกระดาน ให้เด็กอ่านออกเสียงด้วย

เมื่อเด็กทำเสร็จแล้วได้คัดของแล้ว ครูให้เด็กขีดแบบแผนภูมิ เช่นถามว่า คำว่า “เรา” มีคำ ให้เด็กไปขีดให้ครบทุกคำเป็นต้น

คำที่คัดออกมาใช้นี้ ค่อยมาใช้ในการเล่นได้ เช่น ถึงเวลาพัก ครูไปนั่งที่ประตูมอดอกคำเหล่านี้ไว้ ให้เด็กหยิบขึ้นมาแผ่นหนึ่งแล้วอ่าน เด็กคนไหนอ่านได้จึงให้ไป คนที่อ่านไม่ได้ ครูก็ให้โอกาสแก้ตัวโดยให้อ่านซ้ำ เด็กจะมีทางเรียนได้โดยตลอดไปเปรียบเทียบกับแผนภูมิใหญ่ หรือครูอาจจะผ่อนผันให้เด็กเลือกคำใหม่มาอ่านได้ การเรียนเช่นนี้ควรจะเดินค้อมเมื่อแน่ใจว่า เด็กทุกคนรู้จักคำแล้ว ค่อยอย่าให้เด็กอ่านผิดมากเกินไป อย่าให้เด็กเข้าใจว่า การเรียนเป็นการทำโทษ ครูให้เด็กเล่นเพราะต้องการให้เด็กทวนความจำอย่างหนึ่ง และอีกอย่างหนึ่ง อยากให้เด็กได้รับความสนุกจากการอ่าน เด็กจะภูมิใจที่คนอ่านได้ และได้ไปพักผ่อน การสอนเด็กควรจะทำให้เด็กมีกำลังใจ อย่าให้เด็กผิดหวังได้ ถ้าเด็กผิดหวังมากๆ เด็กจะเบื่อหน่าย

การสอนอ่านจากแผนภูมิ สรุปลักษณะๆ ได้ดังนี้

๑. แนะนำให้เด็กอ่านจากเรื่องทั้งหมด แล้วแยกให้อ่านเป็นประโยค เป็นวลี และเป็นคำ ตามลำดับ เด็กจะรู้จักส่วนรวมก่อนรายละเอียด

๒. หาทางให้เด็กได้พบคำที่ใช้น้อยที่สุด และให้ได้พบในที่ต่างๆ กัน เพื่อให้เด็กรู้จักคำนั้นอย่างแม่นยำ

๓. ใช้คำที่เด็กเรียนมาแล้วบ่อยๆ และใช้ในที่ต่างๆ การเขียนแผนภูมิเช่นต่อไป ควรจะให้คำซ้ำๆ กับที่เรียนมาแล้ว

๔. ครูต้องจดบัญชีคำที่ใช้ไว้ให้แน่นอน คำไหนใช้ได้ คำไหนใช้แล้ว และเด็กได้อ่านแล้ว จำนวนครั้งของแต่ละคำที่ใช้ก็ควรจะได้ การใช้คำควรจะใช้ซ้ำๆ เพื่อให้เด็กได้พบเห็นบ่อยๆ

๕. ครูบันทึกคำที่เด็กแต่ละคนรู้จัก เมื่อเรียนไปเด็กจะจำคำไม่ได้มากเท่ากันทุกคน ครูต้องทบทวนและบันทึกไว้ให้ละเอียด เพื่อจะได้สอนเพิ่มเติมให้แก่เด็กเรียนได้ถูก

๖. การใช้คำเขียนแผนภูมิ ควรจะใช้คำที่เด็กจะได้อ่านในหนังสือเล่มแรก ครูตรวจดูหนังสือเล่มก่อนว่า หนังสือเล่มนั้นใช้คำอะไรบ้าง ครูพยายามหาเรื่องเขียนคำที่ใช้ในหนังสือให้หมด โดยเด็กไม่ต้องไปเปิดหนังสืออ่าน

เมื่อไรจึงจะให้เด็กอ่านจากหนังสือ

การอ่านจากหนังสือเป็นของจำเป็น เพราะครูไม่สามารถจะจัดทำแผนภูมิได้ตลอดไปทุกวัน อีกอย่างหนึ่งการทำแผนภูมิก็เป็นงานหนักและยุ่งยากเสียเวลาของครูและเด็กไปวันละมาก ๆ การอ่านจากแผนภูมินานๆ ย่อมทำให้เด็กเบื่อได้เหมือนกัน เพราะทำกันน้อยบ่อยๆ เด็กย่อมจะนึกอยากอ่านหนังสือบ้างเป็นธรรมดา เมื่อได้อ่านจากหนังสือเด็กจะจิตใจเหมือนกับได้บรรจวจดหรือได้เตือนขึ้นใหม่

เมื่อจะให้เด็กอ่านจากหนังสือ ครูควรจะให้เด็กได้รู้จักคำที่ปรากฏในหนังสือทุกคำเสียก่อน ครูยอมทำได้โดยอาศัยการเขียนแผนภูมิล่อนอ่าน และให้เด็กหัดอ่านไปทีละน้อย ผู้เชี่ยวชาญบางท่านถึงกับให้ข้อคิดว่า ควรจะให้เด็กรู้คำใหม่ประมาณร้อยคำจึงให้อ่านหนังสือ แต่จำนวนคำไม่เป็นของสำคัญ ข้อ

ครูให้เด็กอ่านแผนภูมิ แล้วกล่าวชมว่า “พวกเราเป็นเด็กดีมาก รู้จักเดินและรู้จักทำงานเป็นเวลา ครั้นหนังสือเล่มหนึ่งกล่าวถึงเด็กอน เด็กพวกนั้นเดินและทำงานเป็นเหมือนพวกเธอ เธออยากอ่านเรื่องของเขาไหม” ครูเอานหนังสือมาให้เด็กเรียนดู เป็นการเน้นเป็นพิเศษ เด็กยอมอยากอ่านหนังสือเล่มนั้น เพราะการได้อ่านหนังสือเป็นรางวัลชั้นใหญ่ของเด็ก

การแนะนำให้เด็กอ่านหนังสือ ครั้นควรพูดได้หลายอย่างและควรทำหลายอย่าง ข้อสำคัญให้เด็กบังเกิดความอยากอ่านมาก ๆ ก็เป็นพอ เมื่อแจกหนังสือให้แก่เด็กแล้ว ครูจะแจ้งถึงวิธีจับหนังสือ วิธีเปิดหน้าหนังสือ และรูปภาพในหนังสือให้เด็กดู ชักชวนให้เด็กอยากรู้จักใจความในหนังสือ และเมื่อได้พบคำแรกในหนังสือ เด็กจะอ่านได้ทันที เพราะครูต้องเตรียมให้เด็กรู้จักคำนั้นไว้ก่อนจะสอน ถ้าเด็กอ่านคำแรกได้ เด็กจะอยากอ่านต่อไป ครูค่อย ๆ สอนให้เด็กอ่านหน้าต่อไปเป็นชั้น ๆ วิธีใช้หนังสือในการสอนอ่านจะกล่าวในตอนต่อไป

ตอนที่ ๒

วิธีสอนอ่านจากหนังสือในชั้นประถม ๑

ตอนท้ายของบทก่อน ได้กล่าวถึงวิธีแนะนำเด็กให้รู้จักหนังสืออ่านเล่มแรก เมื่อเด็กเริ่มเรียนอ่านจากหนังสือแล้ว เด็กจะอ่านจากหนังสือเรียนเป็นส่วนใหญ่ แต่ทงนั้นได้หมายความว่าเด็กจะใช้หนังสืออ่านเป็นเครื่องมือแต่อย่างเดียว ครั้นยังจะต้องใช้แผนภูมิในการสอนอ่าน และสอนวิชาอื่น ๆ อีกมาก แผนภูมิเป็นเครื่องมืออันสำคัญในการสอนของครูตลอดทุกชั้นในโรงเรียนประถมศึกษา ถ้าใช้ให้ถูกวิธีแล้ว เด็กจะได้ประโยชน์จากแผนภูมิเป็นอย่างมาก

ดังได้กล่าวมาตั้งแต่ตอนต้นแล้วว่า เราจะแยกวิชาอ่านออกมาสอนเป็นเอกเทศโดยไม่ให้เกี่ยวข้องกับวิชาอื่นนั้น เป็นของไม่ควรทำ เด็กจะต้องเรียนเพื่อให้อ่านออก และอ่านให้ออกเพื่อการเรียนรู้กันไป ดังนั้นแผนภูมิที่ใช้ในการสอนธรรมชาติศึกษาหรือสังคมศึกษา จึงใช้เป็นเครื่องมือในการสอนอ่านได้อย่างดี และความสามารถในการอ่านที่ในตัวของนักเรียนจึงเป็นเครื่องมือในการเรียนธรรมชาติศึกษาหรือสังคมศึกษาได้อย่างพิเศษ

จุดประสงค์ของการสอนอ่านในประถม ๑

ในการสอนอ่านให้แก่ระดับ ครูประจำชั้นและครูใหญ่ควรจะได้ตั้งจุดประสงค์ในการสอนไว้เป็นหลัก จุดประสงค์ของการสอนอ่านไม่ควรตั้งไว้สูงจนเขมือไม่ถึง แต่ก็ไม่ควรจะตั้งไว้ต่ำจนเด็กเรียนประเดี๋ยวเดียวก็ทำได้ตามวัตถุประสงค์ ขอบเขตถึงเกิดออกประการหนึ่งก็คือ จุดประสงค์ไม่ควรจะจำกัดระดับตายตัวว่า นักเรียนทุกคนจะต้องถึงระดับนี้ จึงจะสอบได้ได้ ตรงกันข้าม จุดประสงค์ควรจะเป็นแนวให้ครูสอนตามนั้นเฉยๆ ส่วนระดับนั้นจำกัดไม่ได้ เพราะเด็กแต่ละคนย่อมมีความสามารถแตกต่างกัน

จุดประสงค์ของการสอนอ่านประถม ๑ นั้น เราควรจะบอกไว้ให้ชัดเจนว่า ในการสอนอ่านแก่เด็กนั้น เราต้องการอะไร สิ่งที่เราต้องการจากการสอนอ่าน ควรจะมี ๓ ประการ ดังนี้

๑. ทักษะในการอ่าน การอ่านเป็นสิ่งที่มนุษย์ต้องเรียนและต้องฝึก และเมื่อทำได้ฝึกมาก ก็ยังเกิดความชำนาญ แนวทางในการสอนอ่าน ก็ควรจะสอนให้เกิดความชำนาญเบื้องต้นไปจนกระทั่งถึงขั้นสูงสุดของการอ่าน

๒. นิัยในการอ่าน การสอนอ่านเราไม่ได้มุ่งจะให้เด็กอ่านหนังสือ

ออกเฉยๆ เราต้องการนิสัยที่ดีในการอ่านด้วย นิสัยที่เราควรจะมีก็คือ นิสัยรักการอ่านหนังสือ นิสัยอ่านหนังสือเพื่อค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม นิสัยอ่านหนังสือเพื่อความบันเทิงใจ และนิสัยรักหนังสือ จกเก็บ จกใช้หนังสือ เป็นต้น

๓. ทักษะเทคนิคของการอ่าน ที่จริงนิสัยและทักษะเทคนิคของการอ่านนั้นใกล้เคียงกันมาก ถ้าเด็กไม่มีทักษะเทคนิคต่อการอ่าน เด็กจะเพาะนิสัยที่ดีในการอ่านได้ยาก ทักษะที่ได้แก่ความรู้ สักทิมคอสังคโตสังหนังสือ ทักษะเทคนิคซึ่งครูควรสร้างให้แก่เด็ก ได้แก่ ความสนใจในการอ่าน การรู้จักว่าหนังสือที่อ่านได้ประโยชน์แก่ตนอย่างไร และความรู้ จักคุณค่าของหนังสือ เป็นต้น

การวางจุดประสงค์ของการอ่าน ไม่ว่าจะเป็นหน้าที่ของใคร ผู้วางจุดประสงค์ควรจะไม่ว่า ความชำนาญในการอ่านไม่ใช่สิ่งเดียวที่เราปรารถนา กล่าวง่ายๆ ว่า เราไม่ต้องการให้เด็กอ่านออกเฉยๆ เราต้องการให้เด็กสนใจในการอ่าน และชอบอ่านหนังสือด้วย เมื่อได้เคยเรียนแล้ว จึงขอพูดเพิ่มเติมอีกว่า เหตุที่นักการศึกษารุ่นใหม่ต้องการให้สอนอ่านตามวิธีใหม่ ก็เพราะเขาต้องการเพาะนิสัยที่ดีในการอ่าน และทักษะเทคนิคต่อการอ่านด้วย ถ้าจะมุ่งสอนให้เด็กเกิดความรู้ความชำนาญในการอ่านอย่างเดียวแล้ว การสอนแบบเก่าของเราดูเหมือนจะได้ผลเร็วกว่าแบบใหม่ แต่เด็กเรียนตามแบบเก่าด้วยความทรมาน อันเป็นทางจะทำให้ขาดความสนใจ และเกิดความเบื่อหน่ายหนังสือ สำหรับจุดประสงค์อย่างละเอียดในการสอนอ่านขั้นประถมหนังสือนี้ ผู้เขียนเห็นว่าควรจะเป็นดังนี้

๑. ความชำนาญในการอ่าน

ก. สอนให้เด็กอ่านข้อความง่ายๆ ได้ โดยให้เข้าใจความหมายของ

ข้อความนั้น ๆ พร้อมทั้งอ่านออกเสียงได้อย่างชัดเจนด้วย

ข. สอนให้เด็กใช้วิธีต่าง ๆ ในการที่จะรู้จักคำใหม่ และให้จดจำคำที่รู้จักแล้วอย่างแม่นยำ

ค. สอนให้อ่านหนังสือเรียนสำหรับประถมหนึ่งได้อย่างคล่องแคล่ว พร้อมทั้งรู้จักความหมายในเรื่องเป็นอย่างดี

ง. สอนให้อ่านหนังสือซึ่งมีระดับความยากพอ ๆ กับหนังสือเรียนได้คล่องแคล่ว พร้อมทั้งเข้าใจความหมายในเนื้อเรื่องเป็นอย่างดี

จ. สอนให้เด็กรู้จักอ่านเพื่อความบันเทิงใจ เด็กควรจะอ่านนิทานง่าย ๆ ได้อย่างสนุกสนาน

ฉ. สอนให้เด็กรู้จักอ่านหนังสือเพื่อตอบปัญหาง่าย ๆ ได้

๒. นิสัยในการอ่าน

ก. สอนให้เด็กหิบบ ง่าย และเปิดหนังสืออ่านให้ถูกวิธี ไม่ระแวงว่าทำให้หนังสือยับ หรือฉีกขาดโดยไม่จำเป็น

ข. สอนให้เด็กรู้จักพึ่งตนเอง เมื่อพบคำที่อ่านไม่ออก ก็หาวิธีใดวิธีหนึ่งทายหรือเดาคำนั้น แล้วจึงไปตามครูเพื่อตรวจสอบกับความเข้าใจของตน

ค. สอนให้เด็กมีนิสัยชอบอ่านหนังสือ โดยรู้จักว่าหนังสือเป็นบ่อเกิดแห่งความรู้ และความบันเทิงใจ

๓. ทักษะคติที่ต่อการอ่าน

ก. สอนให้เด็กบังเกิดความสนใจในการอ่าน ซึ่งเด็กอาจจะแสดงออกมาให้เห็นประจักษ์โดยการยืมหนังสือรูปภาพจากห้องสมุดไปอ่านที่บ้าน

จบเล่มได้ในเวลาใกล้ปิดเทอม จะสอนตีปลาหัดกะหนากหรือกับท ในการแบ่งบท
จะแบ่งเป็นหน่วย คือไม่สอนไปจนจบบทแล้วหยุดไปเรียนต่อในวันใหม่ ถ้า
เห็นว่าบทนั้นยาวเกินไป ก็กะแบ่งให้จบตอนหนึ่งของบทซึ่งมีเนื้อเรื่องหรือ
ใจความจบเป็นหน่วย แล้วจึงต่อไปให้จบในตีปลาหัดต่อมา และใช้เวลาที่เหลือ
บททวนให้เด็กเข้าใจบทนั้นอย่างถ่องแท้

เมื่อได้แบ่งหนังสือเป็นตอนๆ พอเป็นแนวทางแล้ว ครูต้องมาพิจารณา
ทีละบท ดังที่ครูจะพิจารณาในบทเรียน คือ

๑. ใจความของบทเรียนว่าเนื้อเรื่องเป็นอย่างไร นักเรียนพอจะเข้าใจ
เนื้อเรื่องในบทนั้นไหม

๒. ศัพท์ใหม่ในบท เขียนอย่างไร อ่านอย่างไร และมีคามหมาย
อย่างไร นักเรียนอ่านแล้วจะเข้าใจความหมายได้หรือไม่

เมื่อได้รู้ ใจกับบทเรียนตาม ๒ ข้อข้างบนแล้ว ครูควรทำดังต่อไปนี้

ก. เตรียมนักเรียนให้เข้าใจ หรือให้มึนประดังการณในบทเรียน ครู
อาจจะเตรียมโดยการซักถาม โดยการเล่าให้ฟัง หรือโดยการให้นักเรียนช่วยกัน
เรียงความในแผนภูมิก็ได้ เช่น บทเรียนที่จะอ่านเป็นเรื่องเกี่ยวกับบ้านนักเรียน
ทุกคนย่อมรู้จักบ้านดี ครูอาจจะซักถามเด็กถึงบ้านของเด็ก และให้ช่วยกันเขียน
แผนภูมิว่าบ้านคืออะไร คนในบ้านมีใครบ้าง และคนเหล่านั้นทำหน้าที่อย่างไร

ข. ขณะเตรียมนักเรียนเกี่ยวกับเนื้อเรื่อง ครูก็เตรียมให้นักเรียน
รู้จักคำไปในตัวด้วย ในบทเรียนมีคำไหนที่ครูกคิดว่าเด็กจะไม่รู้จักแม่นยำ ครู
ก็นำมาเขียนในแผนภูมิ หรือเขียนบนกระดานให้เด็กได้อ่านจนแม่นยำเสียก่อน
นอกจากให้รู้จักคำเฉยๆ ครูต้องให้รู้จักความหมายไปในตัวด้วย การสอนให้

รู้จักความหมาย ครูอาจจะทำได้โดยให้เด็กยกตัวอย่างการใช้คำนั้นๆ หรือให้เขียนรูปแสดงประกอบก็ได้

ค. การเตรียมต้องอย่างขำขัน ช่วยให้เด็กอ่านหนังสือได้ง่าย แต่ครุควรจะไม่ลืมว่าต้องทำบทเรียนให้เป็นหนังสือของเด็ก เมื่อได้ชักชวนถึงเนื้อเรื่องแต่ละคำยากแล้ว ครูบอกว่าในหนังสือที่จะอ่านมีบทท้าวด้วยเรื่องที่เราถนัดคุยกัน ใครอยากอ่านบ้าง นักเรียนส่วนมากมักจะอยากอ่านหนังสือ ด้วยวิธีง่ายๆ เช่นนี้ เด็กก็จะบังเกิดความสนใจในบทเรียน

แต่มีอีกสิ่งหนึ่งที่ครุควรจะไม่ลืม คือ ความตั้งใจของนักเรียน การที่เด็กจะมีความตั้งใจได้เด็กต้องรู้ว่าตนอ่านเพื่ออะไร ดังนั้นครุกับนักเรียนจึงควรจะได้รวมมือกันตกลงหัวข้อในการอ่านบทเรียนนั้นเสียก่อน หัวข้อนั้นครุควรจะต้องแนะนำให้เข้าใจง่าย เช่น ถ้าจะอ่านบทเรียนเกี่ยวกับบ้าน หัวข้อครุควรจะเป็นดังนี้

บ้านนี้เป็นบ้านของใคร

ในบ้านมีใครบ้าง

ใครทำอะไรบ้าง

เนื้อเรื่องเป็นอย่างไร

เมื่อครุและนักเรียนเข้าใจหัวข้อของการอ่านด้วยกันเช่นนี้ การอ่านจะมีความหมายยิ่งขึ้น และเด็กจะรู้จักตั้งใจเก็บใจความตามที่ได้อ่านหัวข้อไว้ ส่วนครุก็ได้เตือนเด็กแล้วว่า ควรจะเข้าใจได้ตอนไหน นอกจากนั้นยังเป็นการฝึกนิสัยให้เด็กอ่านโดยคำนึงถึงประโยชน์ด้วย

การอ่านบทเรียนครั้งแรก

การเตรียมนักเรียนเพื่อการอ่านทบทวนในตอนก่อนหน้า

อาจจะกินเวลา

ประมาณ ๑ ชั่วโมง หรืออาจจะน้อยกว่านั้นก็ได้ ถ้าครูเห็นว่านักเรียนยังสนใจ
อยากอ่านหนังสืออยู่ ครูอาจจะสอนอ่านคิดต่อไปแยกได้ หรือถ้าเห็นว่าเด็ก
เหนื่อยแล้ว จะให้อ่านในวันต่อไปก็ไม่เป็นไร

การให้เด็กอ่านบทเรียนครั้งแรกนั้น ควรจะให้อ่านไม่ออกเสียง ครูให้
นักเรียนเปิดหนังสืออ่านเพื่อทำความเข้าใจกับบทเรียนเสียก่อน บางทีจะเป็นที่
สงสัยว่า ถ้าไม่ให้นักเรียนอ่านออกเสียงตามแบบเดิมของเรา แล้วเด็กจะอ่าน
ได้อย่างไร ขอตอบว่าการที่เด็กจะอ่านได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับความพร้อมของเด็ก ถ้าครู
เตรียมได้ดี เด็กจะอ่านหนังสือเองได้โดยไม่ลำบากเกินไป อีกประการหนึ่ง
การที่让孩子อ่านในใจก่อนนั้น เราต้องการให้เด็กรู้จักใจความในบทเรียนเป็น
เดาๆเสียก่อน เพื่อว่าถึงเวลาอ่านออกเสียงจะอ่านได้ด้น

ความประสงค์อีกอย่างหนึ่งในการที่ให้นักเรียนอ่านในใจก่อนนั้น ก็เพื่อจะ
ให้เด็กได้ตรวจสอบดูก่อนว่า คนไม่รู้จักคำไหนบ้าง จะได้ถามครู หรือครูจะ
ทดสอบความเข้าใจของเด็กนั้นไม่ยาก ครูให้นักเรียนอ่านจนจบ แล้วใช้คำถาม
ในเนื้อเรื่องถามเป็นตอนๆ ไป ถ้าเด็กตอบได้เป็นส่วนมาก ครูควรจะพอใจแล้ว

ส่วนคำที่เด็กไม่รู้จักนั้น ครูควรจะเขียนลงบนกระดานดำ ชี้มือกับเด็ก
อีกทีหนึ่งว่าอ่านว่าอย่างไร แปลว่าอะไร การซักซ้อมนั้นควรจะทำจนแน่ใจว่า
เด็กทุกคนรู้จักคำทุกคำในบทเรียนหมดแล้ว

การอ่านบทเรียนซ้ำอีกครั้งหนึ่ง

การอ่านบทเรียนซ้ำเป็นครั้งที่สองนั้น ควรจะแบ่งเป็นการออกเสียง ที่ให้
อ่านออกเสียง ก็เพราะครูจะได้ทดสอบดูการเปล่งเสียงของเด็กว่าชัดเจนหรือไม่

ไต่เนอความถูกต้องตามที่เขียนไว้หรือเปล่า การอ่านครั้งที่สองนั้นครูต้องควบคุมอย่างใกล้ชิด

ด้วยเหตุที่เราแบ่งพวกในการสอนอ่านให้เป็นพวกเล็กๆ ครูจึงมีเวลาใช้ทดสอบความชำนาญของนักเรียนแต่ละคนอย่างถ่องแท้ และนักเรียนก็มีโอกาสได้อ่านให้ครูฟังได้ทุกคน ขณะที่นักเรียนอ่าน ครูควรจะแนะให้อ่านเหมือนกับเวลาเขาพูด คือให้ฟังเป็นเสียงธรรมชาติ ไม่ใช่เสียงอย่างของเด็กชอบอ่าน (คือทำเสียงคล้ายๆ ร้องขายขนม) การอ่านออกเสียงนี้ เด็กควรจะอ่านให้ถูกวรรคตอน รู้ว่าจบใจความตอนไหน จะใช้เสียงหนักเสียงเบาอย่างไร

เมื่อเด็กอ่านไม่คล่องแคล่ว หรือแสดงท่าว่าไม่รู้จำคำใดชัดเจน ครูต้องถามให้เด็กคนอื่นตอบ และถามว่าถ้าไม่รู้จำคำไหน นักเรียนจะมีวิธีใดทายหรือเดาคำนั้นได้ ในการทายหรือเดาคำใหม่ ครูควรจะสอนให้เด็กยึดหลักต่อไปนี้

๑. อาศัยรูปภาพในหนังสือเป็นเครื่องประกอบในการเรียนคำใหม่
๒. อาศัยใจความในประโยคเป็นเครื่องประกอบในการเรียนคำใหม่
๓. อาศัยหลักการประสมตัวอักษรเป็นเครื่องประกอบในการเรียนคำใหม่

การเรียนคำใหม่ และการจำคำเก่าให้ได้แม่นยำนั้น ถ้าจะกล่าวในทันทีจะทำให้เรื่องยืดยาวไปโดยใช่เหตุ

ขอให้สังเกตว่า การที่เราอยากให้เด็กเรียนคำใหม่ได้เอง และให้จำคำเก่าได้อย่างแม่นยำ เราต้องการให้เด็กเข้าใจความหมายของประโยคเป็นอันรวม และเมื่อรู้จักความหมายของประโยคแล้ว เด็กควรจะรู้จักเรื่องราวของบทเรียนที่ตนอ่านต่อไปอีก ดังนั้นเมื่อนักเรียนอ่านจบไปตอนหนึ่ง ครู

ควรจะซักถามผู้อ่านว่า ตอนท่อนไหนเรื่องราวเป็นอย่างไ โดยให้เด็กปิดหนังสือตอบ การเล่าเรื่องตามที่ได้อ่านมานี้ ครูควรสนับสนุนให้เด็กใช้ภาษาของตนเอง ไม่ใช่จำเอามาจากหนังสือ เช่น ใจความในหนังสือว่า “เด็กทั้งสามนั่งรับประทานอาหารร่วมกัน” และเด็กตอบครูว่า “เด็กสามคนกินข้าวด้วยกัน” แทน ครูควรพอใจเป็นอย่างมาก

เมื่อนักเรียนอ่านจบตอนหนึ่ง ครูควรจะให้ทุกคนช่วยกันเล่าเรื่องทั้งหมด ครตต้องฟังและถามเนื้อเรื่องติดต่อกันด้วยหรือไม่ กล่าวคือ ครูต้องซักถามมาตั้งแต่ต้นเรื่องเป็นลำดับ ถ้าเป็นบทเรียนแรก ๆ ครูต้องใช้คำถามช่วยมาก ๆ พอเด็กเกิดความชำนาญแล้ว ครูอาจจะไม่ต้องช่วยมากก็ได้

เนื้อเรื่องตอนใดสำคัญ ครูควรจะทบทวนให้มาก อาจจะได้ยกอภิปรายปัญหาเกี่ยวกับตอนนั้นก็ได้ แต่อย่าให้เสียเวลามากนัก ปัญหาเรื่องเวลาที่เป็นปัญหาสำคัญในการสอนอ่าน ถ้าสอนนานเกินไปนักเรียนจะเบื่อ ผู้แต่งหนังสือสำหรับเด็กซึ่งรู้จักหลักวิชา มักจะเขียนให้เรื่องสั้น ใช้คำใหม่แต่เพียงเล็กน้อย และทำให้เรื่องน่าสนใจโดยการแทรกอุปมาอุปไมยไปมาก ๆ ตามปกติบทเรียนแรก ๆ มักจะมีความยาวไม่เกิน ๗-๘ หน้า แต่ละหน้าบรรจุใจความไม่เกิน ๕-๖ ประโยค และในประโยคหนึ่ง ๆ ก็ใช้คำไม่เกิน ๗-๘ คำ นอกจากนั้นเป็นภาพประกอบทั้งชั้น

การส่งเสริมความเข้าใจของเด็ก

เพื่อให้เด็กเข้าใจเนื้อเรื่องที่ตนอ่านมาแล้ว ครูจะต้องมีเวลาสำหรับส่งเสริมความเข้าใจของเด็กอีกต่อหนึ่ง กิจกรรมที่จะจัดทำเพื่อให้เด็กจำเนื้อเรื่องที่ได้นั้นแน่นแฟ้นมีหลายอย่าง เช่น

๓. ให้นักเรียนช่วยกันเรียงความตามเนื้อเรื่องที่ได้อ่านมาแล้ว

๔. ให้นักเรียนอ่านในใจซ้ำอีก

๕. ให้นักเรียนอภิปรายปัญหาเกี่ยวกับบทเรียนที่ได้อ่านมาแล้ว เพื่อ

ส่งเสริมให้นักเรียนได้รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล

๖. ให้นักเรียนแสดงละครง่าย ๆ เป็นการทบทวนเรื่องที่ได้อ่านมาแล้ว

๗. ให้นักเรียนเขียนภาพแสดงบทเรียนที่ได้อ่านมาแล้ว

กิจกรรมที่ ๕ ทักทายมาข้างบนนี้ ครูไม่จำเป็นต้องทำทั้งหมด จะเลือกเอาเพียงสองหรือสามอย่างก็ได้ หรือถ้าเห็นว่าจะเสียเวลามากเกินไป จะเลือกเอาอย่างเดียวกก็ได้ แต่จะไม่ได้ประโยชน์เท่าที่ควร วิชิตกิจกรรมเพื่อ

ส่งเสริมความเข้าใจของเด็กโดยวิธีต่าง ๆ ครูควรทำดังนี้

๑. วิธีให้นักเรียนช่วยกันเรียงความตามเนื้อเรื่องที่ได้อ่านมาแล้ว เด็กที่เริ่มเรียนอ่านใหม่ ๆ จะยังเขียนหนังสือไม่เป็น ดังนั้นครูจึงต้องทำหน้าที่เป็นผู้เขียนกระดานตามที่เด็กบอกให้เขียน ครูอาจจะซักถามหรือเสนอแนะให้เด็กเขียนใจความได้กะทัดรัดได้ แต่ครูไม่มีหน้าที่จะบอกให้เด็กว่าอย่างไรตามใจคน การเรียงความในกระดานด้านนี้ ครูควรจะทำตามตัวอย่างที่ได้กล่าวมาแล้วในคอนต้นของเอกสารนี้

เรื่องที่เขียนบนกระดานคำ ครูควรจะต้องได้แผนภูมิ เมื่อเป็นที่พอใจของเด็กทุกคนแล้ว ใจความในแผนภูมิเป็นใจความที่เด็กได้สรุปมาจากเนื้อเรื่องเดิม ครูควรจะให้เด็กได้อ่านแผนภูมิตบทวนกัน แผนภูมินี้ครูเก็บไว้เป็นสมบัติของชั้น และจะต้องนำมาใช้ทบทวนเด็กอีกในคอนหลัง

ถ้าเด็กที่อ่อนเป็นเด็กที่รู้จักเขียนหนังสือแล้ว ครูอาจจะปล่อยให้เด็กเขียน

ทละคน หรือครูจะเลือกเด็กคนหนึ่งมาเขียนกระดานดำแทนครูก็ได้

๒. วิธีให้นักเรียนอ่านในใจซ้ำๆ ครูไม่ควรใช้กับเด็กที่เริ่มเรียนใหม่ๆ เพราะการอ่านซ้ำๆ ซากๆ จะทำให้เด็กเบื่อ อีกประการหนึ่งครูไม่มั่งทางจะทดสอบเด็กได้ ถ้าเป็นเด็กโต ครูอาจจะทดสอบได้โดยการให้อ่านในใจ แล้วให้เขียนย่อลงบนหน้ากระดาษมาส่งครู หรือครูตั้งคำถามบนกระดานดำ แล้วให้เด็กอ่านในใจเพื่อตอบคำถามของครู

การอ่านในใจซ้ำๆ ครูจะใช้กับเมื่อจำเป็น กล่าวคือ ครูเห็นว่านักเรียนยังไม่เข้าใจบทเรียนนั้นดีพอ จึงให้อ่านในใจซ้ำๆ เพื่อจะได้เข้าใจเนื้อเรื่องแน่นแฟ้นขึ้นไปอีก และการอ่านในใจซ้ำๆ จะใช้เป็นเครื่องมือแต่อย่างเดียวในการส่งเสริมความเข้าใจของเด็กไม่ได้ ดังนั้น ถ้าครูให้เด็กอ่านในใจซ้ำๆ ครูจะต้องให้เด็กแสดงละคร หรือให้เขียนภาพประกอบเนื้อเรื่องเป็นเครื่องช่วยยกทหนึ่งจึงจะได้ผล

๓. วิธีให้เด็กอภิปรายปัญหาเกี่ยวกับเนื้อเรื่องที่ได้อ่านมา เรื่องที่อ่านถ้าเป็นเรื่องง่าย ๆ ครูให้เด็กเล่าเรื่องเฉย ๆ ก็พอ แต่เรื่องที่อ่านทุกเรื่องมักจะมปัญหาต้องอภิปรายกันเสมอ พุดง่าย ๆ ว่าเรื่องทุกเรื่องมักจะมแง่คิด ครูควรจกจิตใจของเด็กย้อมหาวิธีคำถามให้เด็กคิดจนได้ ข้อสำคัญครูอย่าถามว่าเด็กถูกคือเด็ก เรื่องที่ผู้ใหญ่เห็นว่าง่ายเหลือเกินอาจจะเป็นเรื่องยาก และมีปัญหาค้องคิดมากมาย ดังจะขอยกเรื่องต่อไปนี้เป็นตัวอย่าง

“คุณพ่อขอรถยนต์เด็ก ๆ คนหนึ่งมา ให้เด็กชายแดงเดิน เด็กชายแดงอยากรู้ว่าในรถยนต์คันนั้นมอะไรบ้าง จึงค่อย ๆ ถอดออกเป็นส่วน ๆ ผลสุดท้ายรถก็กลายเป็นเศษสังกะสีชิ้นเล็ก ๆ เด็กชายแดงจึงไม่มีรถยนต์จะเดินต่อไป”

ด้วยเรื่องสั้น ๆ และง่าย ๆ เช่นนี้ ครูอาจจะตั้งปัญหาในการอภิปรายได้
หลายข้อ เช่น

“ใครชอบรถยนต์มาให้เด็กชายแดง”

“ทำไมคุณพ่อจึงชอบรถยนต์มาให้เด็กชายแดง”

“คุณพ่อของเธเคยชอบอะไรให้เธอเล่นบ้าง”

“ทำไมเด็กชายแดงจึงถอดรถยนต์ออกเป็นชิ้น ๆ”

“เธเคยถอดของเล่นของเธอออกเป็นชิ้น ๆ ไหม”

“ทำไมเธอจึงถอดของเล่นของเธอ”

“เด็กชายแดงถอดรถยนต์ออกเป็นชิ้นแล้ว ได้ประโยชน์อะไร”

“มีผลเสียหายอย่างไร”

“เด็กชายแดงฉลาดหรือโง่”

นอกจากคำถามเช่นนี้แล้ว ครูยังจะโยงคำถามในเรื่องเข้าไปหาตัวเด็ก
ได้อีกหลายข้อ ผลที่ได้จากการอภิปรายก็คือ ความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง
ของเด็ก

๕. วิธีให้นักเรียนแสดงละครง่าย ๆ ตามเนื้อเรื่องที่ได้อ่านมา การ
แสดงละครตามเนื้อเรื่องจะทำให้เด็กเกิดแรงบันดาลใจในบทเรียนมาก ละครที่เล่น
ควรจะให้กินเวลาสั้น ๆ และไม่ควรมีพิธีการ เครื่องประกอบการแสดงก็ให้
ธรรมดา ๆ เช่น ในเนื้อเรื่องมีคนไม่กล้าจับเขาเด็กไปยื่นโดยสมัครใจให้เป็นคนไม่
เป็นตน

เวลาแสดงละคร ครูควรแบ่งหน้าที่ให้ลูก คือ ให้มีคนแสดงให้มาก
และให้คนอื่นดู ครูสอนให้เข้าใจว่า คนดูก็มีหน้าที่ประจำเหมือนกัน คือ เมื่อ

จบแล้วจะต้องวิจารณ์ว่าเขาแสดงได้ดีหรือไม่ ตรงกับเนื้อเรื่องที่ได้อ่านมาหรือไม่ คราวควรจะให้แสดงซ้ำอีกโดยเปลี่ยนเอาเด็กชุดใหม่ไปแสดงแทน

๕. วิธีให้นักเรียนเขียนภาพแสดงบทเรียนที่ได้อ่านมาแล้ว การสอนศิลปะหรือวิชาวาดเขียนนั้นใช้กับวิชาอื่น ๆ ได้มาก ครูสมัยใหม่มักจะไม่บังคับให้นักเรียนเขียนรูปตามแบบที่ใดวางไว้ เขาปล่อยให้เด็กได้แสดงความสามารถในทางศิลปะไปตามวัยของตน การที่จะเอาความพอใจของครูไปกำหนดรูปที่เด็กจะเขียนนั้นไม่เป็นการยุติธรรม เพราะเด็กยังไม่มีความสามารถและพัฒนาการทางจิตสูงพอที่จะทำอย่างผู้ใหญ่ได้

รูปที่เด็กเขียนประกอบเนื้อเรื่องนั้น มักจะเป็นรูปหยาบ ๆ ฝีมือเลว ตามทัศนะของผู้ใหญ่ แต่เป็นรูปที่เด็กได้ตั้งใจเขียนอย่างสุดฝีมือ เช่น รูปประกอบเรื่องเด็กชายแดง ในข้อที่ ๓ อาจจะเป็นรูปเด็กหัวโต มือเท้าใบตาลนั่งร้องไห้อยู่ข้าง ๆ กองขยะ ซึ่งดูไม่รู้ว่าอะไร แต่รูปเด็กได้แสดงความเข้าใจในเนื้อเรื่องออกมาเป็นศิลปะได้ตามความสามารถของตนแล้ว คราวควรจะพอใจในความกล้าเร้าอันนี้ และควรจะนำไปปิดฝาห้องให้เป็นเกียรติยศแก่เด็ก

วิธีสอนอ่านเป็นชน ๆ ตามที่ใดก็ตามมาคงแตกต่างกัน ก็เป็นแค่เพียงแบบหนึ่ง ซึ่งครูอาจจะนำไปใช้ได้ ครูอาจจะดัดแปลงหรือตัดทอนให้เหมาะแก่สภาพหรือเหตุการณ์เฉพาะหน้าได้ นอกจากนั้น ผู้เขียนตำราหรืออาจารย์คนอื่น ๆ อาจจะแนะนำไปอย่างอื่น ขอให้ผู้อ่านได้ทราบหลาย ๆ วิธี และดัดแปลงวิธีเหล่านั้นให้เป็นประโยชน์แก่งานของตน วิทยาการที่ค้นคว้าได้ใหม่ ๆ มีมากมายนัก ถ้าท่านจะเป็นครูที่ดี ก็ควรจะทำตนให้เป็นพหุศาสตร์ และไม่ควรจะใช้แค่เพียงวิธีหนึ่งวิธีใด โดยเฉพาะ วิธีสอนที่ด้อยอย่างไม่นับชอบพอจริง ๆ ยังไม่มีใครคิดได้ ดังนั้นเราจึงต้องใช้หลาย ๆ วิธีปนกัน เพื่อให้การสอนได้ผลตามที่ต้องการ.

